

TANUMS
KOMMUN

Riktlinjer för arbetet mot våldsbejakande extremism i Tanums kommun

**Antagna av kommunstyrelsen
2016-06-07, § 158**

Innehållsförteckning

1	Inledning	3
1.1	Syfte och mål	3
1.2	Källor och kunskap	3
1.3	Rekommendation	3
2	Begrepp och definitioner	4
3	Vägen in i extrema miljöer	5
3.1	Fyra vägar in	5
3.2	Andra faktorer	5
4	Övergripande förebyggande insatser	7
5	Förebyggande insatser på verksamhetsnivå	9
6	Kontaktvägar vid upptäckt av misstänkt radikaliserings eller extremism	10
7	Ytterligare kunskap och information	11

1 Inledning

1.1 Syfte och mål

Ökande polarisering i samhället där olika grupper riskerar att hamna i utanförskap kan leda till sökande efter gemenskap och identitet hos våldsbejakande grupperingar. Ett av samhällets viktigaste uppdrag, oavsett om det är på riks- eller lokalnivå, är att värna det demokratiska styrelseskicket där medborgarens grundläggande rättigheter skyddas. I det ligger värnande om trygghet, säkerhet samt åsikts- och yttrandefrihet. Rätten till åsikts- och yttrandefrihet får dock aldrig gå ut över den individuella trygg- och säkerheten.

Dessa riktlinjer ska vara ett stöd för framtagande av fördjupade handlingsplaner mot våldsbejakande extremism i all kommunal verksamhet, inklusive personalgrupper.

1.2 Källor och kunskap

Den huvudsakliga källan för riktlinjerna är Justitiedepartementets rapport *Våldsbejakande extremism i Sverige – nuläge och tendenser (Ds 2014:4)*. Därutöver används material från *Nationella samordnaren mot våldsbejakande extremism*.

1.3 Rekommendation

Berörda nämnder rekommenderas att med utgångspunkt från dessa riktlinjer komplettera med specifika åtgärder på lokal nivå.

2 Begrepp och definitioner

Nedan ges definitioner av ett antal begrepp. Definitionerna är hämtade från Justitiedepartementets rapport *Våldsbejakande extremism i Sverige – nuläge och tendenser (Ds 2014:4)*.

Våldsbejakande

Begreppet våldsbejakande används för att beskriva innehållet i ett material eller en persons beteende. Våldsbejakande innebär acceptans av våldsanvändning och stöd av ideologiskt motiverat våld för att främja en sak. Att vara våldsbejakande ska inte förväxlas med att vara våldsbenägen. Ett våldsbejakande beteende kan innebära ett långvarigt stöd till våldshandlingar som andra begår, trots att personen själv aldrig utövar våld.

Extremism

Begreppet extremism används för att beskriva rörelser, ideologier eller individer som inte accepterar en demokratisk samhällsordning.

Våldsbejakande extremistiska miljöer

Våldsbejakande extremism förekommer både inom den politiska och religiösa sfären. Säkerhetspolisen bedömer i dagsläget att det finns tre våldsbejakande extremistiska miljöer i Sverige.

- Autonoma miljön
- Vit makt miljön
- Våldsbejakande islamistiska extremistiska miljön

Den *Autonoma miljön* beskrivs ofta befinna sig långt ut till vänster på en traditionell politisk skala medan *Vit makt miljön* i stället beskrivs stå långt ut till höger på samma skala. Den Autonoma miljön och Vit makt miljön delar synsätt i vissa specifika frågor. Det finns till exempel flera gemensamma måltavlor och en gemensam syn på vissa internationella politiska förhållanden. Begreppet *Våldsbejakande islamistisk extremism* används för att beskriva den extrema miljö och de personer som ser våld som ett legitimt medel för att uppnå ideologins mål. Begreppet används trots kritik eftersom den aktuella extremistiska miljön hävdar att de agerar utifrån religionen islam.

Radikalisering

Begreppet radikalisering definieras av säkerhetspolisen som: Den process som leder till att en individ eller en grupp stödjer eller utövar ideologiskt motiverat våld för att främja en sak.

3 Vägen in i extrema miljöer

3.1 Fyra vägar in

Radikaliseringsprocessen in i extrema miljöer har stora likheter oavsett vilken miljö som avses. Ofta är det unga pojkar som av olika skäl lockas in i organisationerna. Intresset kan till exempel grunda sig i ett ideologiskt intresse där de väljer ett våldsbejakande uttryckssätt, eller att man attraheras av miljön kring dessa grupper. Brottsförebyggande rådet (BRÅ) och säkerhetspolisen har tagit fram en schematisk bild av fyra vägar in i radikaliserings som fungerar som en hjälp för att försöka förstå det som händer.

Utagerarens väg

Utageraren är ofta en person med problemfylld bakgrund. Det kan handla om missbruk, krigstrauma eller kriminalitet. Det är en ung person, oftast pojke som aktivt söker spänning och lockas av den våldsamma miljön.

Grubblarens väg

Grubblaren är en person som söker svar på frågor om livet. Ingången är sällan våldsam utan vägen till extremism går via ideologiska studier. Ofta är denna personlighet till en början lugn och lite tillbakadragen.

Familjens väg

Familjemedlemmar eller andra närstående har själva extrema åsikter eller godkänner de ställningstagande som görs. För det mesta kommer dessa från familjer med ingen eller liten kontakt med personer av andra livsåskådningar.

Kontaktsökarens väg

Kontaktsökaren vill ha gemenskap och närhet. Det kan vara en tillfällighet vilken typ av organisation som kontaktsökaren hamnar i. Många av de extrema organisationerna är duktiga på att locka till sig sökaren genom att erbjuda samhörighet och en gemensam yttre fiende.

3.2 Andra faktorer

Även om grupperna skiljer sig radikalt från varandra så finns det stora likheter i vad som lockar personer in i extrema miljöer. Det är ofta känslomässiga orsaker som avgör. Inom forskningen talas det om push- och pullfaktorer. Push-faktorer är det som genom yttre påverkan styr en individ mot våldsbejakande miljöer, medan pull-faktorer är sådant som lockar till en radikaliserings.

Push-faktorer

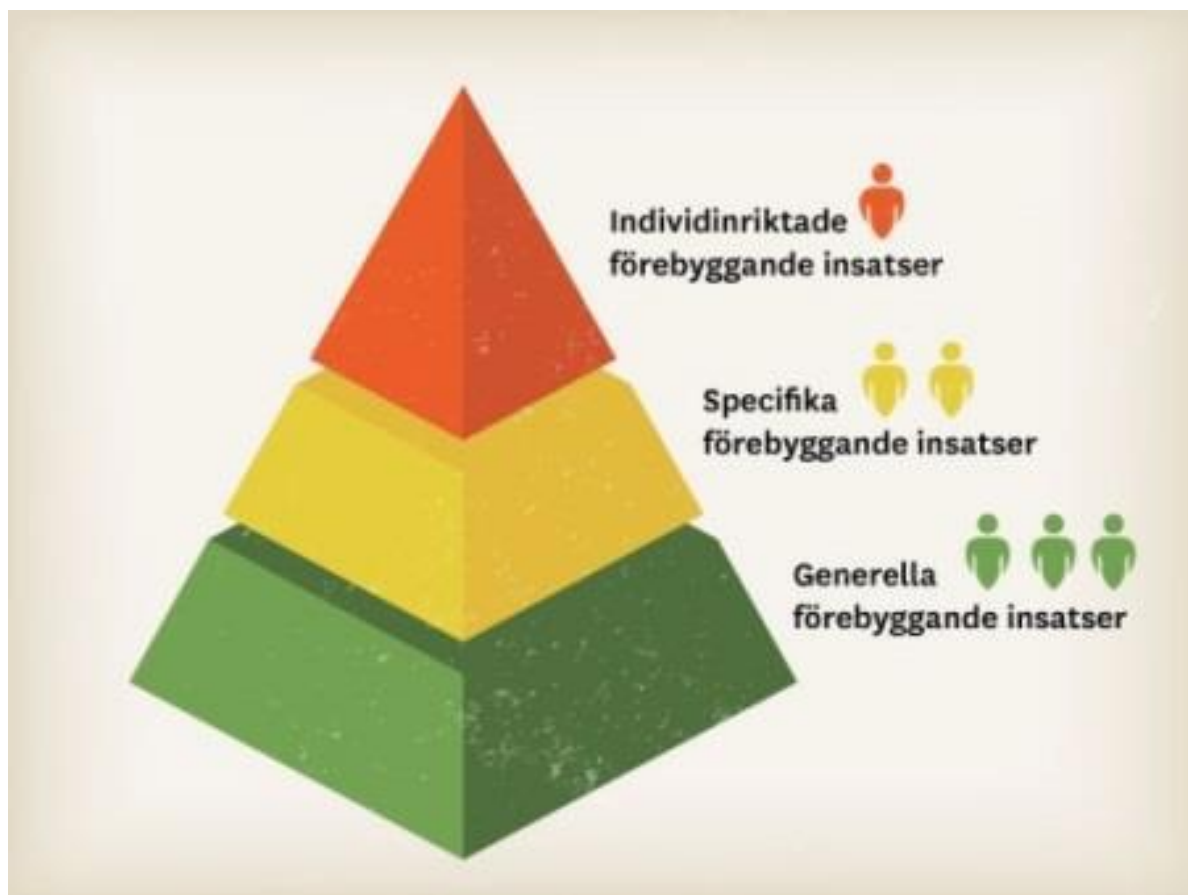
- Upplevelser av utanförskap
- Identitetssökande
- Sökande av spänning
- Låg självkänsla
- Starkt samhällsengagemang
- Globala orättvisor
- Upplevda besvikelser kring demokrati och samhälle

Pull-faktorer

- Känsla av makt och kontroll
- Status av att vara någon
- Social gemenskap
- Övertygelse om att handla rätt
- Trygghet och känslan av att hittat hem

4 Övergripande förebyggande insatser

Nationella samordnaren mot våldsbejakande extremism föreslår att det dagliga förebyggande arbetet mot extremism delas in i tre nivåer enligt nedan.

Grön nivå

Grön nivå är normalt läge där värdegrundsarbete, samtal och dialog syftar till att upprätthålla sunda åsikter och ett öppet och inkluderande samhälle. Insatserna är generella och riktar sig till alla. I grönt läge pågår omvärldsanalys och kunskapsspridning. Ett aktivt arbete under grönt läge syftar till att tidigt upptäcka tecken på oro och att vara väl förberedd. Tecken på oro i grönt läge kan vara:

- Individer ger uttryck för oro och en känsla av otrygghet
- Tilliten brister mellan människor
- Förekomst av klotter, klistermärken eller annat som riktar sig mot grupper
- Grupper känner sig diskriminerade
- Individer eller grupper står utanför den sociala samhörigheten

Gul nivå

Vid gul nivå finns ett identifierat problem. Det kan vara signaler från skola, polis eller socialtjänst om en förhöjd risk. Det förebyggande arbetet inriktar sig på ett specifikt problem och det kan bli aktuellt att kalla samman skolpersonal, poliser och socialarbetare för att samverka kring det identifierade problemet. Tecken på oro i gult läge kan vara:

- Unga signalerar åsikter och budskap genom våldsbejakande symboler och märken
- Individer ger uttryck för hat mot bestämda grupper
- Osunda gängbildningar och sammankomster som kan kopplas till extrema organisationer
- Ökning av mobbning eller trakasserier
- Tilltagande skadegörelse och klotter

Tecknen innebär inte med automatik att det finns individer som radikaliserats, men det finns en tydligt förhöjd risk och det är viktigt att det dokumenteras för att underlätta eventuellt fortsatt arbete kring problemet. Se avsnitt om kontaktvägar vid misstanke om radikalisering.

Röd nivå

Röd nivå innebär att det finns ett tydligt och individriktat problem. På röd nivå finns individer med ett uttalat riskbeteende som redan har, eller som löper stor risk att begå våldshandlingar eller annan kriminell verksamhet som går att koppla till ideologi eller åsikter.

Tecken på riskbeteende kan vara:

- Individer tillbringar mycket tid med att studera hemsidor, böcker och filmer med ett tydligt extremistiskt budskap
- Individer är inblandade i händelser med inslag av våld eller upplopp grundade i extrema åsikter
- Individer uppträder med tydliga märken och symboler som står för extrem ideologi
- Individer är inblandade i kriminalitet som kan kopplas till extrema åsikter
- Isolering från både från vänner och familj
- Umgänge i nya kretsar som kan ge anledning till oro, till exempel kriminella gäng
- Byte eller upphörande av fritidsintressen
- Aggressivt uppträdande och lättprovocerad

För att göra en riktig bedömning när det gäller oro kring en individ eller grupp är det viktigt att värdera konsekvenserna av olika insatser. Det kan ibland till och med vara effektivare att vara passiv och inte ingripa alls men för att göra den bedömningen krävs analys av olika möjligheter och scenarion.

5 Förebyggande insatser på verksamhetsnivå

Det förebyggande arbetet på verksamhetsnivå måste bedrivas på många fronter med förebyggande, främjande och motverkande insatser. En bred spridning i förvaltningen och ett tydligt ledarskap som lyfter frågorna ger förutsättningar för ett lyckat arbete. Följande moment är grundbultar för framgång i arbetet:

Dialog

Dialog är alltid ett utgångsläge. Tillit och relationer är avgörande för arbetets bedrivande och framgång. Samtalsledaren måste vara väl förberedd och klarar av att befinna sig i ett samtal där moralkompassen kanske pekar åt helt motsatt håll än den egna kompassen.

Samverkan

Ett väl utvecklat förarbete leder till ett framgångsrikt handlande.

Nätverk

Upparbetade professionella nätverk ger god tillgång till en bred kunskapsbank när behov uppstår

Information

Vilka som ska delges information i ett ärende ska vara tydligt klargjort.

Stödinsatser

Vilket stöd behöver personen eller personerna för att riskerna ska minska? Det krävs ett brett övergripande förebyggande arbete, att vara vidsynt och se en rad olika möjligheter och aktörer. Till exempel är arbetsförmedling och försäkringskassa ofta viktiga aktörer för att bryta isolering och arbetslöshet. Finns kunskap om vilka personer som finns inom familjen eller vänkretsen som är viktiga? Finns det någon myndighetsperson som har ett högt förtroendekapital som kan kontaktas?

6 Kontaktvägar vid upptäckt av misstänkt radikaliserings eller extremism

Misstänkt upptäckt ska rapporteras snarast enligt larmkedjan nedan. Det är viktigt att kedjan följs och att den inte bryts. Tjänstemän och förtroendevalda som kommer i kontakt med sekretessbelagd information omfattas av sekretessen. Sekretess gäller *inte* vid misstanke om terrorism.

Intern upptäckt

1. Vid misstänkt radikaliserings/extremism kontaktas *enhetschef* eller motsvarande.
2. Enhetschefen vidarebefordrar informationen till *förvaltningsledningen* och underrättar *folkhälsstrategen* (lokal samordnare mot våldsbejakande extremism) eller *säkerhetssamordnaren*.
3. Folkhälsstrategen eller säkerhetssamordnaren underrättar funktionen *kommunpolis*.
4. Kommunpolisen underrättar *polisens underrättelseverksamhet* som i förekommande fall vidarebefordrar informationen till *säkerhetspolisen* (Säpo).
5. Förvaltningsledningen aktiverar åtgärder enligt egen plan.

Extern upptäckt

1. Mottagaren av information kontaktar folkhälsstrategen eller säkerhetssamordnaren.
2. Folkhälsstrategen eller säkerhetssamordnaren underrättar funktionen kommunpolis.
3. Kommunpolisen underrättar polisens underrättelseverksamhet som i förekommande fall vidarebefordrar informationen till säkerhetspolisen (Säpo).
4. Berörda kommunala funktioner kontaktas för eventuella åtgärder.

Vid en akut situation kontaktas 112 med begäran om att bli kopplad till polisens regionledningscentral. En akut situation kan t ex vara när det finns information om att individer är på väg att ansluta till extremistiska organisationer i utlandet.

7 Ytterligare kunskap och information

Den *Nationella samordnaren mot våldsbejakande extremism* är en central funktion med regeringens uppdrag stödja och stärka det lokala samhällets arbete med att förebygga våldsbejakande extremism. På samordnaren hemsida www.samordnarenmotextremism.se finns kontaktuppgifter för rådgivning och information. På hemsidan finns också en *samtalskompass* som vägledning vid upptäckt av misstänkt våldsbejakande extremism.